

Някои въпроси за работата с българските цигани

София, 17 октомври 1989 г.

В България има значителна група българско население от цигански произход. Нашата партия винаги е полагала грижи и внимание към това население. Последните години има редица партийни и държавни документи за работата сред българските цигани. След решението на Секретариата на ЦК на БКП №1360 от октомври 1978г. „За по-нататъшното подобряване на работата сред българските цигани, за тяхното още по-активно включване в изграждането на развитото социалистическо общество” и след подмяната на турско-арабските имена, се извърши не малко работа и се постигнаха значителни изменения сред това българско население. Но изминатият период и десет годишен опит показва, че темповете на измененията са много бавни, трудни и в болшинството случаи имат локален и частичен характер. Причините за това състояние имат обективен и субективен характер. Известно е, че проблемите и въпросите за работата и бъдещото развитие и приобщаване на това население имат исторически, комплексен, сложен, конкретен и противоречив характер. Те са свързани не само с особеностите на историческото развитие на нашата страна и това население, но и с техните социални, демографски и психически особености. Социално-битовата изостаналост, демографската и производствена концентрираност и насоченост, битовият консерватизъм и други фактори и предпоставки са обективни и реални бариери за задържането и затормозяването на процеса на приобщаването им към българския народ и за формирането у тях на национално българско съзнание. Това население по своя характер, психическа, демографска и производствена и религиозна определеност и насоченост не е хомогенно, което създава много трудности и определености в това отношение. Независимо от проведените мероприятия през последните 10 г. все още в една не малка част от българското население у отделни кадри и ръководители не е преодоляно пренебрежителното, а в някои случаи и остро отрицателно отношение към българските цигани и задачите, които трябва да решаваме. В последните години голямата и сложна работа по възродителния процес се отрази неблагоприятно в работата на партията с българските цигани, в смисъл, че цялото ни внимание беше насочено към потомците на ислямизираните българи и практически с циганите престанаме да работим. Все още се работи с бавни темпове, не е разработват

и решават конкретно и ефективно основните задачи поставени в решението на Секретариата и разпореждането на Министерския съвет. Допуснаха се много съществени слабости при конкретното изясняване и решаване на някои от основните постановки и въпроси от решението, от местните планове и концепции, които бяха приети. Проблемите и въпросите за приобщаването към българската нация на българските цигани имат важно национално значение и всяко едно подценяване и забавяне при тяхното решаване може да ни създаде много сериозни допълнителни трудности. Ние сега не можем, нито си поставяме за задача да даваме цялостна оценка, и изводи за досегашната работа по изпълнението на решението, вероятно и това ще стане, може би по-късно. Сега при новите условия и постановки за единението на българския народ искаме да напомним за някои важни проблеми и задачи, които имаме да решаваме и с тази част от българското население.

Необходимо е срочно всички партийни, обществени, държавни и стопански органи и организации да направят оценка по изпълнение на собствените си решения и мероприятия приети след решението на Секретариата на ЦК на БКП и набележат допълнителни мерки във връзка с новите условия и изисквания.

Смятаме, че областните комитети на партията трябва да направят и изпратят в ЦК до края на тази година оценка на извършената работа по изпълнение на Решението на Секретариата и конкретни предложения, мнения и препоръки за подобряването на работата сред българските цигани в страната и съответните населени места.

През последните години над 80% от това работоспособно население в страната е включено в материалното производство, което е един значителен успех. Но голяма част от него все още работят в отделни обособени групи предимно в сферата на комунално-битовите услуги, спомагателно производство и други, където преобладава ръчен труд и не се изисква определена специализация и по-висока професионална квалификация. Друга част се стреми към по-лек и паразитен начин на живот и получаването на нетрудови доходи. Необходимо е партийните комитети, народните съвети и стопански органи да вземат допълнителни мерки за още по-активно включване на българските цигани в обществено полезен труд, за пресичане получаване на нетрудови доходи.

Особено внимание трябва да се обърне за постепенно премахване на обособените производствени групи в материалното производство, които оказват негативно отношение и фактически задържат въздействието на приобщителния процес

и формирането на ново българско съзнание в това население и особено в младежта. Необходимо е стопанските ръководства, профорганизациите и комсомолските дружества да вземат срочни мерки за премахването на обособените производствени групи в материалното производство.

По-големи системни грижи трябва да се полагат за повишаването на професионалната им квалификация и преквалификация – за сега те работят най-често като спомагателни работници.

Досегашният опит, че реално не може близките 10-15 години, както е посочено в Решението на Секретариата да се ликвидират обособените квартали и махали в страната. Но по този процес и подход трябва да продължава да се работи конкретно, целенасочено и ефективно, като се търсят по-ефективни форми, методи, подходи и отношение за постепенното разсъсредоточаване на тези квартали и махали, за решителното пресичане на опитите за изграждане на нови махали, за подобряването на социално-битовите условия в сега съществуващите квартали и махали, където все още живее компактно население. Много внимателно трябва да се следи процесът на разсъсредоточаване от партийните и държавни органи, като не се допуска отделни нови квартали, жилищни блокове и входи да се „циганизират”.

Много грижи се полагат от органите на народната просвета в центъра и по места за решаване един основен въпрос в работата ни с българските цигани – обучението и възпитанието на децата. Постигнати са добри успехи.

Независимо от това все още проблемът за обхвата, задържането и успешното завършване на децата на българските цигани в страната не е решен. Все още е голям процентът на необхватите и отпадащите деца от учебните заведения, детските градини, училищата и интернатите. Не е малък процентът на неграмотните и полуграмотните български граждани. Ето защо, тези въпроси трябва да се вземат на пряк и непосредствен отчет и ръководството от съответните органи и институти в страната и по места.

Под ръководството на партийните комитети и ППО срочно е необходимо да се прегледа и оцени досегашната идейно-възпитателна работа в обособените квартал, махали и групи и се набележат допълнителни конкретни и ефективни мерки в това отношение.

Сега е необходимо главно по линия на кварталните ОФ-организации и читалища да се полагат по-големи грижи и внимание за подобряване на идейно-възпитателната работа с това население в обособените квартали като се увеличи броя на просветените, културните, физкултурните, здравните и други форми на масова, групова и индивидуална работа.

Да се провежда по-системна, конкретна и целенасочена идейно-възпитателна и организационна дейност за формиране на правилно обществено мнение, нагласа, отношение и социално-психически климат против подценяването на тези проблеми и пренебрежителното отношение на една част от населението към българските цигани и задачите, които провеждаме и решаваме с тях.

С тревога следва да се отбележи, че много държавни и партийни организации в центъра и по места недооценяват проблема с българските цигани. В решението на ПБ на ЦК на БКП за единението на българската нация въпросът за циганите има своето място. Той не може и не бива да се заобикаля. Той е сложен въпрос и с всяка измината година все повече ще се усложнява, защото броят на това население непрекъснато и бързо расте. Преди 10 години българските цигани бяха 6% от цялото население, а сега са над 7%.